

ingediend op **1325** (2021-2022) – Nr. 1
9 juni 2022 (2021-2022)

Voorstel van resolutie

van Caroline Gennez, Hannes Anaf, Hannelore Goeman en Maxim Veys

over het stopzetten van de aanwervingsincentive
en het investeren in collectief maatwerk

TOELICHTING

1. De aanwervingsincentive voor langdurig werkzoekenden

Een groot aantal Vlamingen met specifieke sociaal-demografische profielen heeft het moeilijk op de arbeidsmarkt. Daarom hanteert het Vlaams arbeidsmarktbeleid een aantal maatregelen zodat ze aantrekkelijker worden voor werkgevers, waaronder doelgroepkortingen. Daarbij krijgen de werkgevers een RSZ-vermindering als ze werknemers met een bepaald profiel aanwerven, zoals kortgeschoolde jongeren of 60-plussers. Het uitgangspunt is dat die vermindering ervoor zal zorgen dat mensen uit die doelgroepen vaker zullen worden aangenomen. De logica is dat die mensen niet aantrekkelijk zijn voor werkgevers omdat die ervan uitgaan dat langdurig werkzoekenden minder productief zijn dan de doorsneekandidaat. Een aanwervingspremie zou dat vooroordeel moeten compenseren. Wetenschappelijk onderzoek toont echter aan dat dergelijke premies en kortingen in de praktijk niet altijd werken. Een recent onderzoek van het Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwork Arbeidsmarkttrapportering (VIONA) kon voor de doelgroepkorting voor kortgeschoolde jongeren en 55-plussers geen positief effect vaststellen. Ook de incentive voor langdurig werkzoekenden heeft een beperkt effect. De uitstroom naar werk van die groep ligt lager bij de Vlaamse premie dan bij de federale korting.

Dat is een probleem, want Vlaanderen slaagt er niet in om het aantal langdurig werkzoekenden significant te doen dalen. In maart 2022 waren er bij VDAB 69.892 werkzoekenden ingeschreven die al langer dan twee jaar zonder werk zaten. Het gaat over personen met een specifiek sociaal-demografisch profiel: zo zijn onder meer 55-plussers, laaggeschoolden en personen met een arbeidsbeperking sterk oververtegenwoordigd bij de langdurig werkzoekenden. Om hun activiteitsgraad te stimuleren geeft de Vlaamse overheid een aanwervingspremie aan werkgevers. Die aanwervingsincentive maakt het voor werkgevers voordeliger om een werknemer aan te werven die tussen de 25 en 58 jaar oud is en al twee jaar als niet-werkende werkzoekende is ingeschreven. De premie wordt uitbetaald in twee delen: één deel op het einde van de vierde maand en een tweede deel op het einde van de dertiende maand. Zo kan een werkgever die een langdurig werkzoekende voor 80 procent en langer dan dertien maanden aanwerft, een premie van 4250 euro krijgen.

Uit cijfers die opgevraagd werden bij de minister, kan ook worden afgeleid dat de aanwervingsincentive niet gebruikt wordt en dat het Departement Werk en Sociale Economie veel aanvragen weigert. Sinds 2017 werd steeds minder dan een derde van de aanvragen voor de aanwervingspremie langdurig werkzoekende goedgekeurd. Vorig jaar ging het zelfs om maar één op de vier. Een van de belangrijkste redenen is dat uit de aanvraag blijkt dat de werkzoekende nog geen twee jaar als niet-werkende werkzoekende bij VDAB is ingeschreven. Dat wijst dus duidelijk op een zeer inefficiënte administratieve procedure.

Nog belangrijker is dat maar een fractie van het uitgetrokken budget voor de aanwervingsincentive gebruikt wordt. In 2018 werd nog een vierde van het budget besteed. In 2021 werd een vastleggingskrediet van 22,503 miljoen euro uitgetrokken en een vereffeningskrediet (VEK) van 18,883 miljoen euro. Daarvan werd maar 1,849 miljoen of 10 procent van het VEK effectief uitgegeven.¹ Uit het aantal aanvragen en betalingen kan ook worden afgeleid dat de incentive niet goed werkt.

¹ Dat blijkt uit *Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2021-22, nr. 255 van Axel Ronse: Aanwervingspremie – Aanvragen 2021.

In 2020 werden 808 aanvragen goedgekeurd: voor 771 aanvragen daarvan werd de eerste schijf van de premie uitbetaald en maar voor 448 aanvragen de tweede schijf. Bovendien blijft het onduidelijk of die mensen ook zonder de premie zouden zijn aangeworven. In 2021 werden er maar 892 aanvragen goedgekeurd. De incentive wordt dus weinig gebruikt en zorgt nog minder voor duurzame tewerkstelling.

Tijdens debatten in het Vlaams Parlement ontstond ook al een consensus over het feit dat de aanwervingsincentive niet effectief is en ze bijgevolg afgeschaft of tenminste grondig hervormd moet worden. Minister Hilde Crevits merkte daarbij het volgende op over de aanwervingsincentive: "Ik deel uw bezorgdheid, omdat ik zelf ook zie dat de premie die werd ingevoerd in de vorige legislatuur niet of niet naar behoren werkt. (...) Als u me dus vraagt of ik bereid ben om die premie stevig te hervormen, is mijn antwoord resoluut 'ja'."²

2. Investeren in collectief maatwerk

Het is dus zeer duidelijk dat de aanwervingsincentive geen doeltreffende maatregel is om langdurig werkzoekenden aan werk te helpen. De middelen die uitgetrokken worden, kunnen beter anders geïnvesteerd worden, bijvoorbeeld in directe tewerkstelling van mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Dat kan veel effectiever door de uitbreiding van het aantal arbeidsplaatsen in het collectief maatwerk.

Met het budget voor de aanwervingsincentive kan het contingent van collectief maatwerk uitgebreid worden voor personen die door een arbeidsbeperking of een psychosociale problematiek moeilijk werk vinden. Die groep valt voor een groot deel samen met de groep van de langdurig werkzoekenden. Er is ook een groot aanbod aan werkzoekenden voor de sociale economie. Uit recente cijfers die de indieners van dit voorstel van resolutie hebben opgevraagd bij minister Hilde Crevits, blijkt dat 7930 werkzoekenden in 2021 een label voor de lokale diensteneconomie (LDE) en collectief maatwerk hadden. Die groep overlapt voor een groot deel met de groep langdurig werkzoekenden: 4925 van de mensen met een label LDE of collectief maatwerk, dus meer dan 60 procent, zijn langer dan twee jaar werkzoekend. Met investeringen in het collectief maatwerk wordt dus ook werkgelegenheid voor langdurig werkzoekenden gecreëerd.³

Die extra jobs zorgen ook voor een dubbele meerwaarde. Naast het zorgen voor tewerkstelling komen de sociale ondernemingen tegemoet aan belangrijke maatschappelijk noden of vormen ze een belangrijke schakel binnen een waardeketen. Veel LDE'ers worden bijvoorbeeld ingezet bij buurtwerk, waar ze personen in een kwetsbare positie begeleiden, ze werken in kringwinkels, die bijdragen aan het hergebruik van materiaal, bij Velo, die fietsen aangenamer en makkelijker maakt, of bij Foodsavers, die voedselverspilling verminderen. Die meerwaarde wordt ook erkend. Door de heropleving van de economie krijgen maatwerkbedrijven te veel opdrachten binnen en kampen ze met een personeelstekort. De maatwerkbedrijven zouden dan ook geen moeite hebben met het invullen van dat contingent.

Daarnaast wordt door de investering in collectief maatwerk een doelstelling van de Vlaamse Regering gerealiseerd. De regering heeft de ambitie om duizend extra voltijdse arbeidsplaatsen te creëren in de circulaire sociale economie. Met behulp van federale maatregelen konden al 450 van jobs worden gecreëerd. Met het resterende budget van 18 miljoen euro kan die ambitie gehaald worden. Het totale budget van het collectief maatwerk bedroeg in 2020 386,3 miljoen euro en in 2020 werden er 18.012 vte's⁴ (voltijdsequivalent) tewerkgesteld: dat betekent voor de

² Antwoord van minister Hilde Crevits op de actuele vraag van Axel Ronse in de plenaire vergadering van 16 maart (*Actuele vragen* VI.Parl. 2021-22, nr. 391).

³ Zie *Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2021-22, nr. 274 van Caroline Gennez aan minister Crevits.

⁴ Jaarrapport sociale economie 2020 (<https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/46914>).

Vlaamse overheid een kostprijs van 21.446 euro per jaar per vte. Met het budget van de aanwervingsincentive van 18,883 miljoen euro kunnen dus, met een ruime marge, minstens 750 jobs gecreëerd worden. Dat zou ervoor zorgen dat de Vlaamse Regering haar eigen doelstelling kan halen.

Caroline GENNEZ
Hannes ANAF
Hannelore GOEMAN
Maxim VEYS

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° de kamerbrede consensus in het Vlaams Parlement over de ineffectiviteit van de aanwervingsincentive, zowel in de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie als in de plenaire vergadering;
 - 2° het lage aantal aanvragen van de aanwervingsincentive;
 - 3° het lage aantal toekenningen van de eerste schijf van de aanwervingsincentive;
 - 4° het lage aantal toekenningen van de tweede schijf van de aanwervingsincentive;
 - 5° de lage besteding van het budget dat vrijgemaakt wordt voor de aanwervingsincentive;
 - 6° de resultaten van het onderzoek van het Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwerk Arbeidsmarktrapportering (VIONA), die aantonen dat de aanwervingsincentive nauwelijks effect heeft op de activiteitsgraad van langdurig werkzoekenden;
 - 7° de 7930 werkzoekenden die een label lokale diensteneconomie of collectief maatwerk gekregen hebben;
 - 8° de vaststelling dat 4925 van de 7930 werkzoekenden met een label sociale economie langer dan twee jaar werkloos zijn;
 - 9° het grote aantal opdrachten dat de collectieve maatwerkbedrijven ontvangen;
 - 10° de arbeidsmarktkrapte in de maatwerksector;
 - 11° de ambitie van de Vlaamse Regering om duizend extra arbeidsplaatsen te creëren in de circulaire sociale economie;
- overwegende dat:
 - 1° het aantal toekenningen van de tweede schijf van de aanwervingsincentive in 2021 veel lager lag dan het aantal toekenningen van de eerste schijf;
 - 2° een voltijdse arbeidsplaats voor een doelgroepmedewerker in collectief maatwerk in 2021 ruim genomen 24.000 euro per jaar aan publieke middelen vereist;
 - 3° er met het budget voor de aanwervingsincentive voor langdurig werkzoekenden van ongeveer 18 miljoen euro minstens 750 voltijdse arbeidsplaatsen gecreëerd kunnen worden in het collectief maatwerk;
 - 4° dankzij die 750 arbeidsplaatsen in het collectief maatwerk de doelstelling van de Vlaamse Regering om duizend arbeidsplaatsen in de circulaire sociale economie te creëren, kan worden verwezenlijkt;
 - 5° met die extra jobs in het collectief maatwerk vooral arbeidsplaatsen voor langdurig werkzoekenden worden gecreëerd;
- vraagt aan de Vlaamse Regering om:
 - 1° de aanwervingsincentive voor langdurig werkzoekenden eind 2022 af te schaffen;
 - 2° de vrijgekomen middelen van de aanwervingsincentive voor langdurig werkzoekenden in te zetten voor het creëren van extra arbeidsplaatsen in het collectief maatwerk.

Caroline GENNEZ
Hannes ANAF
Hannelore GOEMAN
Maxim VEYS